

*Dr. Lenarsich Imre Helytörténeti
Alapítvány és Gyűjtemény*

Nyőgéri utcaképzlet. Fotó: Dr. Lenarsich Imre

Nyőgér, Petőfi Sándor u. 56.

Látogatható:

évente: május 18. – november 05.

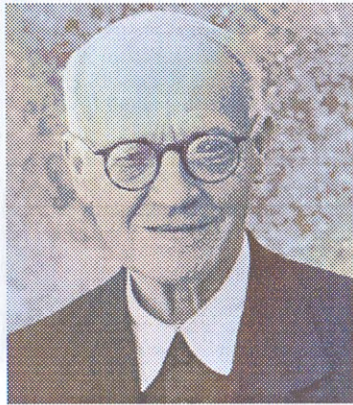
vasárnap: 10.45 – 11.45,

vagy előzetes bejelentkezés alapján,
bármely időpontban.

Telefon: 95/412-051

Az alapítvány és a gyűjtemény névadója

„A püspökség gyöngye” – így nevezték egyházi körökben a magyarországi Szlovénvidéket abban az időben, amikor még a Muravidék is a Szombathelyi Egyházmegyéhez tartozott. Nem „csupán” a terület szépségére kívántak utalni ezzel, hanem leginkább arra, hogy a legjobb, – legbuzgóbb – hívek az ott élő szlovének. A korabeli Magyarországnak – Osztrák-Magyar Monarchiának – olyan része volt ez, ahol a többségi szlovén lakosság mellett, sokhelyütt magyarok és németek éltek együtt. Erről a vidékről indult el élete útjára 1894 őszén, – történelmünk „boldog békeidők”-nek nevezett korszakában – alig tizenkét évesen Lenarsich Imre, az akkor még – a mai modern közlekedési eszközök hiányában – távolinak tűnő Szombathelyre, a premontrei szerzetesrend nagy hírű gimnáziumába. A bölcsőtől a sírig, a muravidéki kis szülőfalutól a Hegyhát hasonlóan lankás vidékén elterülő Nyőgérig a viszonylag kis földrajzi távolság ellenére is hosszú út vezetett.

1882. november 13-án született a muravidéki Felsőcsalogányon (ma: Gornji Slaveči, Szlovénia) Lenarsich György helyi molnár-mester, és a rábaszentmártoni (ma: St. Martin an der Raab, Ausztria) láposi Rogán Teréz tizenegyedik gyermekeként. A Lenarsich család tagjai már évszázadokra visszamenőleg – generációkon át – a molnár-mesterséget folytatták, malmukat már az 1600-as évek végén említik levéltári források. Mind a Lenarsich, mind a Rogán, szlovén nemzetiségű, a történelmi Vas vármegyében honos „régí magyar nemes család” volt.

1902-ben érettségizett a megyeszékhely nagymúltú, rangos oktatási intézményében, a Premontrei Rendi Katolikus Főgimnáziumban. Szülei mellett, a premontrei szerzetesek már kora ifjúságától szeretetre, vallásosságra, és az Isten tiszteletére nevelték. Bizonyítványai szerint „jó” magaviseletű, „jó” szorgalmú diák volt. Gimnazistaként döntött úgy, hogy a papi hivatást választja. Ennek megfelelően tanulmányait a Püspöki Hittudományi Főiskolán folytatta.

1906. Mint végzett, negyedéves papnövendéknek dr. István Vilmos megyéspüspök a szombathelyi Sárlos Boldogasszony Székesegyházban június 24-én adta fel a kisebb rendeket, majd 25-én alszerpappá, 26-án szerpappá, 27-én pedig áldozópappá szentelte. Papi jelmondatául választotta: „Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi?” azaz, „Mit adjak vissza az Úrnak mindazokért, miket nekem adott?” Első szentmiseáldozá-

tát június 29-én, – Szent Péter és Szent Pál ünnepén – mutatta be a vizlendvai (Sveti Jurij) Árpád-kori Szent György plébániatemplomban. Újmisésként a csendlaki (Tišina) plébániára nyert segédlelkészi kinevezést a Szlovénvidék vallási, kulturális és politikai életében vezető szerepet betöltő, nagytekintélyű dr. Ivanóczy Ferenc kanonok-plébános mellé. Principálisa (első plébánosa) példája, a Csendlakon (Tišina) töltött évek meghatározóak voltak a még fiatal, tapasztalatlan lelképásztor életének, sorsának további alakulására.

1907-től tagja a Szent Mohor szlovén irodalmi társaságnak. Magyar és szlovén nyelvű írásait az Alkotmány, a Szombathelyi Újság, a Novine (Újság) c. napi, illetve hetilapok, a Marijin List (Mária Lap) c. folyóirat, és a Kalendar Szrca Jezusovoga (Jézus Szíve Kalendárium) közölték. „Nasa knizsevnoszt” azaz „A mi irodalmunk” címmel a teljesség igénye nélkül összeállította a magyarországi – mura- és rábavidéki – ismertebb szlovén írók bibliográfiáját. Ez azért is említésre méltó, mert előtte hasonló jellegű munka nem jelent meg. Egy időben „Gorski” néven szignálta cikkeit.

1909-ben doktorált a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi karán. Egyházi doktori értekezését „A ius exclusivae a pápaválasztáson” címmel írta.

1910-ben megyebizottsági tagjelölt volt.

1911-ben a Muravidék központjába, Muraszombatra (Murska Sobota) a Szent Miklós Plébániára helyezte püspöke, Szlepecz János kanonok-plébános – későbbi püspöki helynök – mellé, kápláni minőségben.

1913-ban kapta első plébánosi megbízatását. Ekkor került a Rábavidékre, a püspöki szabadadományozású, háromnyelvű – magyar, szlovén, német – Alsószölnökre. Itt, az első világháború idején lengyel katonák pasztorizációját is végezte, majd a háborús emlékművet létesítette. A plébánia hivatalos nyelvét a szlovént tette.

1919-ben Szakonyfalu Szlovén Nemzeti Tanácsának elnökévé választották. Ezidőtájt több ízben is hívták – felkérték – a muraszombati (Murska Sobota) gimnázium igazgatói posztjára. A Magyar Tanácsköztársaság idején az üldöztetés elől Grazba menekült.

1924-től a Grünwald család, majd Benkó József muraszombati (Murska Sobota) hűszem tulajdonos kegyurasága alá tartozó nyőgéri Szent Imre Plébánia plébánosa. Nyőgérben számos közeleleti tisztséget töltött be, jelentős szerepet vállalt a község vezetésében, vallási és kulturális életében. Tagja volt a községi képviselő-testületnek, elnöke volt a „Hangya” Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetnek, az Iskolaszéknak, és az Iskolán Kívüli Népművelési Bizottságnak. Újjászervezte a községi Önkéntes Tűzoltó Egyesületet, melynek elnöki tisztét is betöltötte. A plébánia területén működött hét Római Katolikus Elemi Népiskolának „fenntartója”, igaz-

gatója volt. A leventemozgalom idején leventefelügyelőként ténykedett. Plébánossága idején a hitélet fellendült a plébánia területén. Felnőtt katekéziseket tartott, rendszeresen voltak missziók, számos hitbuzgalmi egyesület működött.

1931-ben mutatta be ezüstmiséjét.

1933. január 25-én az Actio Catholica Országos Elnöksége Szociális és Karitatív Szakosztálya tanácsosává nevezte ki dr. Serédi Jusztinián bíboros, hercegprímás, esztergomi érsek.

1935. évi nyőgéri nagy tüzet követően a károsultak megsegítésére alakult Segélyezési Bizottság elnökeként sokat tett a nincstelenné vált nyőgériekért. Személyesen kereste fel környékbeli barátait, ismerőseit, hogy adományokat gyűjtsön a rászorulóknak, kiknek szinte mindenük a tűz martalékává vált. Legtöbbjüknek csupán az a ruhája maradt, ami a tűz alkalmával épp rajta volt. „*Handlé (őszeres) leszek, sőt annál is rosszabb, mert én elfogadom azt a ruhát is, amit a handlé nem fogadott el.*” – nyilatkozta egyik korabeli lapnak adománygyűjtő útja előtt.

1938-ban Bejegyertyános – filiális község – új templomának felépítése nevéhez fűződik, munkálatait maga irányította. A templom falfestményein a bántornyai (Turnišče) születésű, – képzőművészként is ismert – Klonfár János egykori nyőgéri káplán is dolgozott.

1940-es években a Vas vármegye és Szombathely város Közművelődési Egyesületében működött fényképművészeti szakosztály, az Amatőrfényképezők Vasi Egyesülése (AVE) tagjainak sorában találjuk. Radnai Rezső, az AVE elnöke így jellemezte: „*Lenarsich Imre dr. régi, nagybíró tagja fiatal egyesületünknek. Több arany és ezüstérem fémjelzi tudását, képességét. A legbiztosabb szemű, képzett amatőrök közé tartozik, akinek semmi sem elég nehéz.*”

1942-ben a szombathelyen megrendezett I. Országos Fényképművészeti Kiállítást követően az Amatőrfényképezők Vasi Egyesülése elnöke bejelentette, hogy: „*...az egyesület a kiváló vasi amatőr művészt, Lenarsich Imre dr.-t tünteti ki az alapítási év, és az első kiállítás arany emlékérmével, mert így kívánja elismerni sok dicsőséget szerzett tagtársuk nagy-nagy érdemeit.*” Ez akkor, – születésének 60. évében – mintegy életműdíjjal is felért sok évtizedes fotós munkássága, és a fotózás terén elért eredményei elismeréseként.

1949. december 18-án, több évtizedes eredményes lelképásztori munkája elismeréseként dr. Kovács Sándor megyéspüspök főpásztori bizalma és elismerése jeléül címzetes esperessé nevezte ki, egyben felhatalmazta a címmel járó vörös öv viselésére.

1956. Pappászentelése 50. – arany – jubileuma.

1966. júniusában gyémántmiséjét még bemutatta, de augusztus 17-én, életének 84., áldozópapi szolgálatának 61., nyőgéri plébánosságának 42. évében visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Halálával az egyház, a község jeles képviselője szállt a sírba, egy korszak zárult a nyőgéri plébánia, a község történetében. Egykori hívei között, a nyőgéri temetőben pihen. Mint európai gondolkodómódú, sokoldalúan művelt egyházjogászra, lelképásztorra, elismert fotóművészre, publicistára halálával és megbecsüléssel emlékeznek az utókor. Emlékét őrzik lelképásztori működésének állomáshelei, Csendlak (Tišina), Muraszombat (Murska Sobota), Alsószölnök, Nyőgér, a Róla elnevezett alapítvány és gyűjtemény, a vizlendvai (Sveti Jurij) plébánia, valamint szülőfaluja, Felsőcsalogány (Gornji Slaveči), ahol márványtábla emlékeztet a község hajdani neves szülőltére.

Dr. Lenarsich Imrere ma is méltán lehetünk büszkék mind magyarok, mind szlovének, hagyatéka közös kincsünk és örökségünk, s hogy az unokák öröksége is legyen, ezt szolgálja az emléket ápoló Dr. Lenarsich Imre Helytörténeti Alapítvány, melynek létrehozása egy hosszú időn át a község életét figyelemmel kísérő és megörökítő ember munkájának elismerését, és megbecsülését is jelenti.

Helytörténeti alapítvány

A Dr. Lenarsich Imre Helytörténeti Alapítvány az 1997. március 19-én kelt alapító okirat alapján, – egyházmegyei jóváhagyással – kezdte meg működését. Ezt követően, a Vas Megyei Bíróság 1998. január 1-ével közhasznú szervezetként ismerte el.

Az alapítvány célja:

- Dr. Lenarsich Imre – aki a nyőgéri plébániának 42 éven keresztül volt esperes-plébánosa – munkásságának felelevenítése, hagyatékának ápolása, az őt követő nemzedékekkel való megismertetése. Ezen belül különösen:
 - Dr. Lenarsich Imre, mint nemzetközi hírű fotóművész hagyatékának feldolgozása, állagának megőrzése, méltó körülmények között történő elhelyezésével fennmaradásának biztosítása.
 - Gazdag egyházi, községi, fotóművész tevékenységének írásos és tárgyi emlékeinek összegyűjtése, publikációk és kiállítások útján való népszerűsítése.
 - Értékes könyvgyűjteményének megőrzése.
 - Személyéről – az esedékes évfordulókon – való illő megemlékezés, sírja gondozásának elősegítése.
- A plébánia történetének kutatása, feldolgozása és ismertté tétele, a plébániához tartozó három község – Nyőgér, Bejegyertyános és Sótorny – tekintetében.

- Az iskolai oktatás történetének feldolgozása, az ezzel kapcsolatos helytörténeti eredmények bemutatása, valamint az oktatásban egykor dolgozott kántortanítók, tanárok munkásságának megismertetése, népszerűsítése.
- Olyan helytörténeti kutatómunka elősegítése, amely hozzájárul a múlt értékeinek feltárásához és megismertetéséhez. Segítségnyújtás ahhoz, hogy kialakuljon a fiatalokban a múlt megbecsülése, a nemzedékek egymás iránti tisztelete, a szülőföldhöz való ragaszkodás, és a magyarságtudat érzése.
- Mindemellett az alapítvány legfőbb törekvése, hogy Nyőgérben dr. Lenarsich Imréről elnevezett helytörténeti múzeumot hozzon létre, általa megőrkítse névadója emlékét, erősítse a helyiek kötődését, idegenforgalmi vonzerővel szolgáljon, tevékenyen hozzájáruljon a magyar és a szlovén nép hagyományosan jó kapcsolatának erősítéséhez.

Az alapítvány közhasznú tevékenységének körei:

- tudományos tevékenység, kutatás;
- nevelés, oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés;
- kulturális tevékenység;
- kulturális örökség megóvása.

Az alapítvány létrehozását, működését többek között támogatta: a Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság nevében dr. Konkoly István megyéspüspök, dr. Jožef Smej c.püspök, maribori segédpüspök, általános helynök, dr. Sergély István egri érsek, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke, a nyőgéri Szent Imre Plébánia Egyházközsége nevében Hábetler Ferenc nyőgéri plébános, dr. Tóth József jogtanácsos, a Szombathelyi Egyházmegye jogi képviselője, a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány, a Vas Megyei Közgyűlés, a Magyarországi Szlovének Szövetsége...

Fenti célok megvalósításának elősegítése érdekében adományok befizethetők készpénzátutalási megbízáson (csekken) az ország valamennyi postahivatalában, vagy csekk nélkül az OTP Bank Rt. valamennyi fiókjában az alapítvány 11747037-20016306 számú számlájára. Postai befizetéshez készpénzátutalási megbízás az alapítvány székhelyén, valamint a nyőgéri templomban hozzáférhető. Szíves adományukat előre is hálásan köszönjük.

Helytörténeti gyűjtemény

A Dr. Lenarsich Imre Helytörténeti Gyűjtemény alapját a névadó személyéhez kötődő emléanyag képezi. Ebben, a fotózás egykori emlékei – katalógusok, albumok, fotónegatívak, fotográfikák – bútordarabok, miseruhák, könyvek, magánlevelezés, bizonyítványok, oklevelek, kinevezések, stb. található. Ezen belül külön is említésre méltó a jelentős mennyiségű, kb. 3200 db különböző

méretű, fekete-fehér és színes, cellulóz-nitrát, illetve üveg hordozójú archív, XX. szd. első feléből származó fotónegatív, és a mintegy 1500 db különböző méretű fekete-fehér és színes, archív és napjainkban előhívott pozitív kép. E muzeális anyag, – melyet az alapítvány működése során egyesített, – a korábbi években a sárvári Nádasdy Ferenc Múzeum, a szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár, a nyőgéri Szent Imre Plébánia, valamint kistrészből magánszemélyek őrzésében volt. Ezen kívül, található még további több mint 900 db színes fotónegatív, és néhány korabeli fotókiállítás díja a sárvári múzeumban, fotók a nyőgéri plébánián, valamint szűkebb és távolabbi környékünkön a lakosság birtokában. Dr. Lenarsich Imre életének, munkásságának dokumentumai mellett, a plébánia területéről elszármazott más neves személyek életútjának adatait, írásos és tárgyi emlékeit is őrzi a gyűjtemény. E személyhez kötődő emléktananyagon kívül hely- és plébániatörténeti, néprajzi, numizmatikai anyag található a gyűjtemény további részeiben.

Mindezek által a nyőgéri Dr. Lenarsich Imre Helytörténeti Gyűjtemény jellegét tekintve a megyében egyedülálló, miután a környéken hasonló témájú anyag állandó kiállításon nem szerepel.

Ajánló

Dr. Lenarsich Imre szépség és természet iránti szeretete, rajongása közzismert. A szépség megnyilvánulásának minden formája érdekelte, megragadta. A fények és árnyak játéka éppúgy, mint a felhők alakzatai, a víz tükröződése, a füst gomolygása, a tűz lángjai, vagy az útszélén magányosan nyíló virág. Rendkívüli módon vonzódott a természethez. Felvételeinek jelentős részét a környezet, a táj ihlette. Kedvenc témái voltak még: a falusi munka, a gyerekek, a csendélet és a szociofotó. Letűnt korok, elfeledett ősök, cserzett arcú parasztemberek köszönnek vissza képeiről. Az ember és a természet közelsége, összefonódtsága, egy régmúlt életforma soha vissza nem térő pillanatai tárulnak elénk. Olyan, mintha mesevilágba cseppentünk volna. Ez a mai modern, rohanó világunkhoz képest álmvilágnak tűnő, szívet-lelket melengető béke, nyugalom és kiegyensúlyozottság a szemlélőben is szétárad.

Fotózás iránti szenvedélye Nyőgérben teljesedett ki. A változatos táj szépsége, az emberek sokszínűsége kiapadhatatlan forrása volt fotóművészetének. Emlékezetes felvételei – többek között –: „Az élet és a balál”, az „Életöröm”, a „Modern család”, a „Mi is aratunk”, a „Muzsika szó mellett” című fotók. Megrendelésre portrékat, családi és alkalmi – esküvői, elsőáldozási – képeket is készített. Általában került a mesterkélt, beállított pózokat. A természetességre törekedett, ezért szeretett észrevétlen maradni. Függetlenül attól, hogy ki, vagy mi volt a fotó alanya, tárgya, a lényeg számára mindig ugyanaz volt: elkapni a pillanatot, amikor a modell megnyílik, amikor a természet a legtöbb szépet sugározza. „Ne akard az

egész világot lefényképezni! Csak egy kis részletét: a legszebbet!” – szokta mondani kezdő amatőr fotósoknak, kiket készségesen vezetett be a fotózás rejtelmeibe.

Párizstól Budapestig, korának számos országos és nemzetközi fényképművészeti kiállításán szerepelt, sikerrel. Többhelyen díjazták, illetőleg elismerték művészetét. Az akkortájt rohamosan fejlődő fotózás új ágaival idős korában is lépést tartott. A „nagy szerelem” – a fotó – élete végéig elkísérte.

Sokak emlékezete őrzi azt az emlékképet, melyen szokásos napi sétáját végzi, kezében a sétatotjával, nyakában az elmaradhatatlan fényképezőgéppel, melynek mindig keze ügyében kellett lenni, nehogy elmulassza megörökíteni az olyan pillanatokot, melyek egyszeriek, és megismételhetetlenek. „A fotó, a pillanat emlék-műve.” – szokták mondani. Fotós és fotóalany emlékét egyaránt őrzi.

Minden más tevékenysége mellett is igazi pásztora volt híveinek. „*Én elsősorban pap vagyok, és mint papnak elsősorban kötelességem híveimet a mennyországba...vezetni.*” – vallotta önmagáról, hivatásáról.

Ezekkel a gondolatokkal ajánljuk szíves figyelmükbe dr. Lenarsich Imre emlékműanyagából, fotókból, hely-, és plébániatörténeti dokumentumokból, néprajzi tárgyakkból, numizmatikai gyűjteményből összeállított kiállításunkat.

*** **

Kiadta:

Dr. Lenarsich Imre Helytörténeti Alapítvány
9682 Nyőgér, Petőfi Sándor u. 56.

Szerkesztette: Szabó Csaba

Köszönetünket fejezzük ki az adatgyűjtés terén nyújtott szíves segítségéért:
Dr. József Smej c.püspök, maribori segédpüspök, általános helynök úrnak,
dr. Kiss Mária ny.megyei levéltárigazgatónőnek,
a Püspöki és Káptalani Levéltár vezetőjének, **Pallósiné dr. Toldi Márta** Ph.D.
a Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár igazgatójének és munkatársainak,
Benczik Gyula úrnak, a Vas Megyei Levéltár kutatószolgálat vezetőjének;
a számítógépes szövegszerkesztésért: **Szabó Zsuzsannának**;
a sokszorosítási munkálatokért: **Nagy János** úrnak.

A sokszorosítás jogát fenntartja:

Dr. Lenarsich Imre Helytörténeti Alapítvány

Nyőgér, 2005. március